

Sparte millioner på å seile til Hirtshals

Det koster både brennstoff, tid og hyre til mannskap om en skal gå fra Tromsø til Danmark for å få utført arbeid. God planlegging gjorde at Grimsholm likevel sparte flere millioner på å ta turen til Hirtshals.

▲ I tillegg til kvote på lodde, makrell og NVG- og Nordsjøsild, har Grimsholm skaffet seg tillatelse til å fiske lysprikkfisk og snøkrabbe.

Grimsholm er en 49,9 meter lang snurper og tråler. Den ble bygget med navnet Ganthi ved Westcon i Ølen i 1998 for svenske eiere. Siden har fartøyet fisket under norsk flagg som Ingrid Majala, Majala Junior, og sist Harmoni frem til høsten 2012, før den fikk navnet Grimsholm og familierederiet Grimsholm Fiskedrift AS i Tromsø som eiere.

Fikk et ekstra RSW-anlegg i 2007

Etter at Majalarederiet tok over fartøyet, investerte de i et ekstra RSW-anlegg. De var ikke fornøyd med effekten på originale Aquatermanlegget. Det siste anlegget fra 2007 er levert av MMC og er satt sammen av komponenter fra flere

leverandører, og er bygget opp rundt en spray fordampner som gir bedre effekt enn det eldste anlegget.

- Det er det eldste RSW-anlegget som gjør at vi har seilt så langt sør. Vi er her for å oppgradere Aquaterm-anlegget fra 1998. Vi trenger kjølingen fra begge anlegg. Har vi ikke god nok kjøling på lasten kan vi raskt tape store inntekter. Anlegget fungerer ikke helt som det burde, og etter nøye vurdering fant vi tiden inne for å, enten skifte ut det eldste anlegget, eller få det modifisert, forteller reder Knut Martin Karlsen til Kystmagasinet.

Mente du kunne forbedre anlegget

Da båten leverte sild i Hirtshals for tre år siden, fikk de besøk om bord av Kim Lønsmann fra Marine Shaft A/S. Han kunne fortelle at det var mulig å modifisere Aquatermanlegget slik at det kjølte bedre. Istedenfor å levere vann med null grader, ville det ferdig modifisert levere vann kjølt ned til minus 1,5 – 2,0 grader. Kostnad ved modifisering ville selvsagt være mye lavere enn ved å installere et nytt anlegg.

Etter som tanken modnet, og rederiet følte at behovet for å få forbedret kjøleeffekten på anlegget, tok de kontakt med både norske selskaper og Marine Shaft A/S for å diskutere løsninger. De forhørte seg også om hvilke erfaringer andre fartøyer hadde med modifisering av eldre Aquaterm-anlegg. Tilbakemeldingene var positive.

- I Norge var holdningen at vi burde skifte ut anleggene og sette inn et helt nytt anlegg. Vi innhentet aldri pris på denne løsningen, - men prisantydninger tydet på at det ville koste oss i størrelsesorden seks til åtte millioner kroner. Vi hadde kontaktet flere fartøyer som hadde fått modifisert sine eldre Aquaterm-anlegg. De var svært fornøyde. Nå får vi en regning på en femtepart av hva et nytt anlegg ville kostet.

- Vi fikk så besøk i Tromsø av danske Marine Shaft A/S. Et samlet pristilbud gjorde at vi så det var millioner å spare. Ikke bare det, men vi kunne, under oppholdet, få utført vedlikehold på det nyeste RSW-anlegget og på giret, som hadde behov for vedlikehold. Alt kunne foregå ved kai i Hirtshals.

Skal rett på Nordsjøsilda

- Det er langt å seile fra Tromsø til Hirtshals. Har ikke det også en kostnad?

- Det har selvfølgelig en kostnad som vi måtte ta med i beregningen. Grimsholm fisker ikke mer enn rundt 66 dager i året. Vi har god anledning til å planlegge vedlikehold. Siden vi har en kvote på Nordsjøsild, så skulle vi uansett langt syd for å ta denne. Vi har derfor planlagt å gå på Nordsjøsilda etter at vi er ferdige med modifiseringer og overhalinger her i Hirtshals. Nota ligger klar i bingen, sier Knut.

Overhaler også giret

- Noe annet som har vært med på å gjøre det lønnsomt å seile ned hit, er at store deler av giret måtte ut (har 60.000 driftstimer) og sendes til vedlikehold til den tyske produsenten Reintjes.

▲ Ved å gå til kai ved Marine Shaft A/S i Hirtshals får rederen også mulighet til å overhale giret til en lavere pris enn hva som ville blitt tilfellet i Nord-Norge.

- De store delene av giret klarte vi å lirke opp gjennom en luke. Det sparte oss for å skjære hull i skroget med alt det ville innebære av kostnader og tilleggsarbeid. Samlet vekt på delene som vi sendte til Tyskland var over to og et halvt tonn. Hadde vi gjort dette i Tromsø ville forsendelsen frem og tilbake til Tyskland, samt tiden dette ville ta vært mye større enn fra Hirtshals. Herfra til grensen til Tyskland bruker en lastebil fire-fem timer. I tillegg ville det selvsagt kostet mye mer å ha Rintjes sine spesialister sendt helt til Tromsø for å utføre dette arbeidet, forklarer Knut.

En sjekk ved hjelp av Google Maps viser at det er 720 kilometer fra Hirtshals til Rintjes i Hameln noen mil fra Hannover. Fra Tromsø er distansen nesten nøyaktig 2000 kilometer lengre. Det er mye å spare både i tid og transportkostnader.

Overhaler det nyeste anlegget

Det nyeste RSW-anlegget får olje og ammoniakk byttet, alle kritiske komponenter skiftet ut eller blir overhaldt, og anlegget blir finjustert for maksimal ytelse.

- Arbeidet vi nå foretar vil gi anleggene minst ti år forlengt brukstid. Det er verdt investeringen, mener Knut.

Arbeidet om bord på Grimsholm tar fem-seks uker. Tiden bruker mannskapet til å foreta annet vedlikehold. Et eldre far-

tøy trenger alltid vedlikehold. Og er det behov for deler, eller hjelp, er det meste mulig å få tak i rundt om i Hirtshals havn. Det er sjelden behov for at noe trenger å komme langveis fra.

Besparelse på mange millioner

- Hvor mye rimeligere det har blitt for oss å velge denne løsningen, fremfor det alle vi kontaktet ville i Norge, å skifte ut det gamle anlegget, er vanskelig å si, all den tid vi bare har prisanslag, ikke tilbud, fra norske verksteder. Men tar vi innsparingene som ligger i nærhet til tyske Rintjes og deres arbeid på giret, og legger sammen med kostnaden av å sette inn nytt RSW-anlegg, blir det mange millioner kroner, sier Knut.

Vil fiske lysprikkfisk og snøkrabbe

I fjor fisket Grimsholm i til sammen 66 døgn. Hvor mange døgn driftstid det blir avhenger av om det er loddefiske eller ikke. I år regner de med å fiske 70 til 100 dager. Håpet er å få enda flere driftsdøgn. I fjor fikk de snøkrabbetillatelse. De gikk på havet med et par hundre teiner. Fangsten ble ikke den helt store. Men erfaringene var viktigere, samt det å bruke tillatelsen, eller «dispensasjonen fra forbudet mot å fiske snøkrabbe», som byråkratene vil formulere det.

▲ Reder Knut Martin Karlsen (til høyre) sparer millioner på å få modifisert RSW-anlegget i Hirtshals. Her avbildet sammen med maskinsjefene (fra venstre) Hogni Ritter og Willy Hansen.

▼ Det gamle Aquatermanlegget skal være bedre enn det var som flunkende nytt når Grimsholm kaster loss for å gå på Nordsjøisilda. Her arbeider kjøleteknikker Ronni Lønsmann på anlegget.

I tillegg har Grimsholm fått tillatelse til å fiske etter mesopelagisk fisk, ofte omtalt som lysprikkfisk. Dette er en gruppe fiskearter som det finnes store forekomster av på dypt vann. Islandske båter har tidligere fisket mye på disse ressursene. Men det er problemer med at kvaliteten raskt faller, og fisken må derfor tilsettes maursyre. Foreløpig er det Hordafør som har vist interesse for fangstene. Det gjenstår å se om de vil betale godt nok til at dette kan bli det nytt bein å stå på for Grimsholm.

Når nye fartøyer som Asbjørn Selsbane nå er leid inn av Calanus AS til å fiske på deres forskningskvote på raudåte, er det kanskje også en ny mulighet for Grimsholm til i fremtiden å kunne fiske større deler av året. Knut vurderer mulighetene. Med ett modifisert anlegg og ett overhaldt anlegg, vil det bli bedre kjøling i RSW-tankene. Det er viktig med tanke på kvalitet. Det er også en stor fordel om Grimsholm skal ta del i nye fiskerier. ■

Måløy Havneser.

1/4

1/4 Lorentzen

1/4 A

Westcon Yard 1/2

▲ Å sende utstyr, deler, verktøy, samt betale for reise, opphold og kost for Kim og Ronni, blir oftest dyrere enn kostnaden ved å seile til Hirtshals, hvor det er rikelig med kaiplass.

Tryller med eldre RSW-anlegg

Har ikke RSW-anlegget den forventede effekt? For høy temperatur kan gi både lavere pris og mindre interesse blant kjøpere for fangsten. I Hirtshals har far og sønn, Kim og Ronni Lønsmann, spesialisert seg på å modifisere og optimalisere eldre anlegg.

I 30 år har Kim arbeidet med kjøleteknikk om bord på fiskefartøyer. De siste 17 årene har han hatt sin sønn Ronni med på laget. Kim er nå prosjektleder ved Hirtshalsbedriften Marine Shaft A/S. Der begynte han for fem år siden, etter å ha arbeidet for Nordkøl A/S i Skagen og Kølemadsen A/S i Hirtshals. Blant mange fiskebåteiere er de to kjent for å kunne trylle med gamle RSW-anlegg. Som vi forteller i denne utgaven av Kystmagasinet, ligger Tromsøbåten Grimsholm ved kai i Hirtshals for nettopp å få modifisert et eldre anlegg levert av Aquaterm.

Mindre energiforbruk – bedre kjøling

- Jeg har vel oppgradert 30 – 40 eldre anlegg fra Aquaterm og Teknoterm slik at de får den ytelse som kreves. Oppgraderingene gir både bedre kjøling og rimeligere drift ved at det kreves mindre energi for å få ønsket effekt, forteller Kim til Kystmagasinet.

Han vil ikke i detalj fortelle Kystmagasinet hva som skal til for å få et eldre anlegg, som bare kjøler sjøvannet til rundt null grader, til å bruke mindre energi og samtidig produsere vann med minus to grader. Dette er kunnskap han og sønnen

▲ I 30 har Kim Lønsmann fått orden på RSW- og kjøleanlegg. De siste 17 årene har han jobbet sammen med sin sønn, Ronni (t.v.).

sitter på, og som gjør at de er svært ettertraktet blant redere som har båter med eldre anlegg. Det kalles for forretnings-hemmeligheter.

Slipper å brenne hull i skroget

- RSW-anleggene om bord på Grimsholm består av ett Aquaterm anlegg som ble installert da båten ble bygget i 1998. Det andre er et mye nyere anlegg fra 2007. Det siste trenger bare en overhaling, mens Aquaterm-anlegget bygges litt om. Noen komponenter blir skiftet ut og finstilles på en annen måte. Fordelen er ikke bare store innsparinger i forhold til nye anlegg, men også i form av at arbeidet kan foregå uten at det normalt er nødvendig å brenne hull i skuteside eller dekk for å få arbeidet gjort, forklarer Kim.

Det er ikke bare oppgradering av eldre kjøle, fryse og RSW-anlegg med dårlig effekt Kim og sønnen arbeider med. De driver også med konvertering fra freon til ammoniakk. Det er en del eldre fiskefartøyer som etter hvert vil bli tvunget til å legge om fra freon til ammoniakk eller CO₂. Freon blir det forbud å bruke. Det er også svært dyrt å etterfylle freonanlegg, sammenlignet med anlegg som bruker ammoniakk eller CO₂.

- Vi kan selvsagt skifte ut eldre anlegg med nye. Vi er forhandlere av MMC sine anlegg. Men det er ikke alltid lønnsomt

å skifte til nytt i et eldre fartøy. Dette er noe rederen må vurdere, sier Kim. Selv om det enkleste, rimeligste og mest effektive ofte er å få arbeidet utført ved bedriftens kai i Hirtshals, er han ofte på reiseoppdrag.

Mye arbeid på Afrikabåtene

- Det er de siste årene solgt mange nordiske fiskefartøyer til land i Afrika. Disse fartøyene går fra å fiske i vann som normalt ligger på rundt åtte grader, kanskje kaldere, eller litt varmere, til havtemperaturer på langt over tjue grader. Dette setter RSW-anleggene til fartøyene som fisker der på prøve. Det er ikke sikkert et eldre anlegg leverer nok kjøling, noe som gjerne oppdages når fartøyet er ankommet Afrika. Siden fartøyene ofte er eldre fartøyer, blir det uforholdsmessig dyrt å installere nytt.

- Dette bringer oss ofte til havner i Afrika, og ikke minst til Las Palmas, hvor mye av flåten som fisker utenfor Marokko, Vest-Sahara og Mauretania får utført service og vedlikehold, forteller Kim.

Penger å spare

- Han legger til at det ofte kan være mye å spare på å gå til Hirtshals for å få utført arbeidet. For litt tid tilbake dro han og

Ronni til Færøyene for å utføre en modifisering. Det viste seg at bare det å få fraktet deler og utstyr til Færøyene og tilbake, ga en ekstra kostnad på rundt 125.000 norske kroner. I tillegg kom utgifter til hotell og opphold mens arbeidet ble utført. Han mener derfor at redere bør vurdere nøye om de skal gå til Hirtshals, eller få arbeidet utført annet steds. I tilfellet med Grimsholm får de også utført arbeid på giret til en pris som ville blitt en del høyere om arbeidet ble utført i Nord-Norge.

- Kim gir ingen overslag over hvor mye dyrere det ville vært å få arbeidet utført i Nord-Norge. Men regner en transport av alt utstyr, reise for både å få orden på RSW, og for de tyske girspecialistene, ville det raskt være snakk om noen hundre tusen kroner bare i logistikkostninger.

Kim er forsiktig med å si hvorfor det ble installert mange anlegg med dårlig kjøling. Men de siste årene har teknologien utviklet seg. Anleggene som nå modifiseres var også rimelige. Der ligger nok noe av forklaringen. Så langt har Marine Shaft A/S brukt lite penger på å markedsføre de to «trollmennene». At de kan trylle gamle anlegg til å bli tilnærmet som nye anlegg med god effekt, vet mange redere om. Det minker også på båter som har eldre Aquaterm- og Teknotermanlegg om bord. Men Kim regner ikke med at han skal bli arbeidsledig med det første. ■

▼ Las Palmas på Gran Canaria er et sted Kim og Ronni ofte er for å få orden på kjøleanlegg. Fiske på Afrika, hvor vanntemperaturen er godt over tjue grader, krever fungerende kjøling.

▼ Kim Lønsmann har tittel prosjektleder, et flott kontor, men jobber stort sett om bord i båtene eller på verkstedet.

**Maritm.
comp 1/4**